

Зламани речі
Ольга Ігорівна Саліпа

Регіна виросла в дитбудинку. Не потрібна нікому, зайва в цьому світі, вона пізнала чимало поневірянь. Марія – донька заможних викладачів, у неї завжди були дефіцитні захцянки та дорогі іграшки. Але на п'ятнадцятий день народження дівчини сталося страшне: батьки загинули в автокатастрофі. Марія опиняється в дитбудинку, де знайомиться з Регіною. З'єднані горем, сирота від народження й колишня багатійка стануть там найліпшими подругами. Обидві згодом пізнають біль зради. Обидві вистраждають своє право на любов і спокій. Але тільки одній із них вирішувати, чи заслуговує на щастя інша...

Ольга Саліпа

Зламани речі

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»

© Саліпа О. І., 2021

© Depositphotos.com / OlgaOsadchaya, обкладинка, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», художнє оформлення, 2021

Шур-шур-шур...

Осінь цього року була теплою як ніколи. На календарі – листопад, а за вікном ще жовто від опалого листя.

Регіна сконцентровано змिताла ці латки помаранчево-червоного покривала на одну купу в кутку подвір'я.

Шур-шур-шур. Мітла рухалася своєю траєкторією, залишаючи на вологій землі ледь помітні рівчаки. Неслухняне листя розліталось від легесенького вітру, і Регіні доводилося раз у раз повертатися туди, де вже щойно мела.

– От дурне! – сама до себе промовила жінка, коли невеличкий собака, білий у коричневу пляму, з розбігу кинувся в купу вже зметеного листя.

Зрештою, крім старенького пса Бровка, говорити їй не було до кого, тому й звикла вже балакати лише із собою. Часом – подумки, а інколи й ні, щоб зовсім не здичавіти.

Від голосу Регіни з верхівок дерев злетіли ворони. Бідні птахи, схоже, думали, що жінка німа – так рідко доводилося чути від неї слово.

Шур-шур-шур. Бровко наробив збитків – замітання додалося.

На вулиці сіріло. В селі вже хтось засвітив у хаті. З Регіниного горба було добре видно невеличкий Велеснів, де наразі жило всього кілька десятків сімей. Ще років десять – вимруть усі старенькі, і залишиться село пусткою. Буде тоді їй, Регіні, воля: роби що хочеш. Ніхто не подивиться косо, не покрутить пальцем біля скроні, не плюне в її бік.

Регіні до селян байдуже. Зрештою, це вона тут приїжджа. До людей ходить рідко, хіба раз на тиждень у магазин хліба купити. Або раз на місяць – на пошту: чи то по пенсію, чи по якусь соцдопомогу – бо хто ж знає, скільки їй, Регіні, років.

Відколи оселилася тут кілька років тому, завжди у хустці та просторій довгій сукні. Взимку поверх одягає «дуту» куртку, а на ноги – такі ж «балонові» черевики. Чи є в неї якісь інші речі – хто ж знає? У її хаті не був жоден з односельців. Колись там жила стара баба Дуня. Кажуть, була жінка відьмою, тому і хату поставила аж за селом. Нібито люди її до себе не приймали.

Хату ніхто не купував, аж поки не приїхала в село дивна жінка із маленькою валізкою і необхідною сумою грошей у кишені.

Регіна заплатила за хату готівкою і, оформивши документи, відразу й залишилася в ній ночувати.

Про те, що то відьмине обійстя, жінці розказували селяни ще дорогою на «оглядини», але та сприйняла інформацію на диво спокійно, навіть, здається, байдуже. Хіба може з нею трапитися щось страшніше, ніж уже було?

У відьминій хаті виявилось три кімнати: крихітна кухонька «на зиму» (бо на дворі була ще й літня), спальня і велика зала. Перші дві цілком обжиті старою бабою Дунею, а третя, здається, недороблена. Вона не мала підлоги, тому тут було завжди холодно. А ще кімната була просто завалена зламаними речами: стільцями, лавками, іграшками і навіть старенькою технікою – магнітофонами, годинниками, радіоприймачами.

Побачивши це звалище вперше, Регіна зраділа: буде чим зайнятися. Руки працюють – голові легше. І почала ремонтувати. А коли зламані речі баби Дуні закінчились – узялася й сама ходити по смітниках і вишукувати нові. За це її селяни й незлюбили. Такої дивної жінки тут ще не було.

– Тьфу, посмітюха! – кричали їй услід діти, що приїздили на літні канікули до бабусь-дідусів у село.

– Мама каже, що вона теж відьма, як і баба Дуня. Тому й привело її до тієї

хати. – Регоче хтось із хлопців перед друзями.

Регіні байдуже. Вона любить свої зламані речі. Любить давати їм друге життя.

А сьогодні старанно мете подвір'я від осіннього листя й тішиться своїй неквапливій, але важливій роботі.

Бровко бігає навколо і береться воювати з мітлою.

– Тікай, бо дам по плечах! – Регіна погрозово махає собаці довгою ручкою від вуличної мітли, і той налякано ховається під лавку. Але вже за кілька хвилин, сподіваючись, що загроза минула, обережно звідти вилазить і знову придивляється до мітли: атакувати зараз чи почекати?

Шур-шур-шур. Регіна зупиняється, щоб перепочити. У повітрі пахне осінню. Увечері вже прохолодно. Ще трохи – і треба буде розпалювати в хаті. У баби Дуні, як не дивно, була не звичайна грубка, а цілком сучасний твердопаливний котел. Регіна важко боролася з дровами для нього перший рік, а вже на другий усе пішло як по маслу. Якраз біля її хати – ліс. Бери дерева, скільки хочеш. Тут ніхто не рахує й не забороняє. Люди кажуть, колись хтось із чиновників району хотів поставити ліс «на облік», але селяни стали горою: наше, не дамо. Мовляв, ми самі його садили – самі й керувати ним будемо. І справді, кожен рік кілька сільських чоловіків вправно пересаджують паростки, які дають старі дерева, на нові місця. Ліс не те що не зменшується – росте.

– А віддали б «на облік» – були б нам другі ліси Карпати, – твердили люди. – Знаємо ми цих чиновників. Ніхто не любить ліс більше, ніж той, хто росте разом з ним.

Шур-шур-шур. Регіна обережно обмітає стіну з дров, красиво вискладану біля хати, – цього року буде тепло. Усе. З роботою покінчено. Жінка розпрямляє спину і задоволено оглядає обійстя – чисто. Навіть Бровко, щоб не порушити ідилії, скручується калачиком на хіднику біля дверей і солодко позіхає.

Регіна дістає сірники й чиркає кілька разів. Вологе листя не хоче горіти, але трохи спроб – і біла цівка диму піднімається вгору. У місті за паління листя – штраф. А в селі це неодмінний атрибут осені. Та й, власне, якщо когось запитати, як пахне село восени, в один голос усі скажуть: димом.

Оглядається на Велеснів – білий дим, як і в неї, піднімається ще над одним подвір'ям, теж новосельців. Там, у крайній хаті, живе з чоловіком Марія, яка вирощує квіти.

Марііне вогнище горить яскравіше. І чого б це її, Регіну, мало хвилювати? Байдуже. Хай горить.

Жінка ховає мітлу до невеличкої комори з дверима на вулицю і йде до хати заварювати чай.

Сьогодні Регіні сорок. Вона сховалася від усього світу в найзручнішу мушлю – у село. Тут лише вона визначає правила. Тут – її світ. Вона – майже бог, що дає нове життя зламаним речам. У цьому сенс Регіниного життя. І так їй добре.

Марія увімкнула світло над входом у будинок. Усе навколо стало жовтим. Що не кажіть, а лампи розжарювання таки часом підіграють осені, зафарбовуючи все кругом у її кольори.

Біля входу в будинок стоять два величезні горщики з кулястими хризантемами – сучасна мода. Марія більше любить звичайні, ті, що росли в бабусі на клумбі, особливо фіолетові, цибаті, з кількома квіточками на чубку. Вони росли прямисінько під вікном її кімнати, коли була мала. Бабця завжди казала: «От заглянуть квіти до тебе в шибку – тоді вже й зима скоро». Хризантеми дотягувалися до вікна якраз у листопаді, тому бабуся не брехала.

А оці «новомодні», що зараз біля входу в будинок, – то для реклами. Клієнти оцінюють роботу людей, які займаються квітами, якраз по тому, який вигляд має їхнє власне житло. То, так би мовити, найяскравіша вивіска.

Марія наближається до хризантем і гладить їх по вершечках, як дітей. Квіти за це щедро віддають свій терпкий аромат.

З будинку виходить Володимир. Шукає очима дружину, а знайшовши, поблажливо всміхається. Потім бере Марііні долоні у свої руки й підносить до губ.

– Твої руки пахнуть спогадами про літо!

– Цікаво! – Жінка обнюхує власні пальці і також усміхається.

– Ти ніколи не помічала, що хризантеми пахнуть одночасно полином і рум'янком? Гірко й солодко водночас.

– А твоя правда! Щось у цьому є!

– То аромати-спогади про тепло. Останні квіти перед снігами. Мені часом здається, що вони кажуть нам, щоб не забували: після морозів знову буде сонячно. Тільки чекайте.

Чоловік обережно пробує пальці Марії на смак. Один за одним, повільно і ніжно. Очі жінки перетворюються на кристаль і виблискують. Повіки мимоволі прикриваються, а уста судомно хапають повітря.

– Що ти робиш?

– Люблю свою жінку.

– Нам же не по шістнадцять.

– Байдуже.

Володимир загортає Марії за вухо пасмо волосся, що вибилося з нетугого «хвостика», й нахиляється до шиї. Гарячий подих примушує жінку стрепенутися. Хвилина-дві – і Марія, піддавшись спокусі, міцно хапає пальцями чоловіка за потилицю, вигинається в поперек і притискає до своєї шиї міцніше. Володимир зупиняється і легенько дує на ще вологу від його поцілунку шкіру. Тілом Марії пробігають мурашки.

– Ти здурів.

– Від тебе.

Володимир однією рукою обнімає дружину, а іншою відчиняє двері до будинку. Вони навіть не йдуть до спальні – зупиняються біля найближчого дивана, у передпокої. Роздягаються повільно й терпляче, допомагаючи один одному і насолоджуючись процесом, – у їхньому віці поспішати вже не цікаво.

А коли опиняються цілком голі одне перед одним, Марія обережно проводить рукою по спині чоловіка. Під пальцями відчуються міцні м'язи – це її завжди збуджує. Біля правої лопатки – рубець. Рідний. Коханий. Перед тим як кохатися, Марія завжди пестить цей рубець вказівним пальцем і вдивляється в очі Володимира, читаючи в них цілковиту довіру.

Не витримуючи напруження від бажання, чоловік рвучко запускає пальці у волосся жінки, звільняючи його від гумки. Пасма падають на оголене тіло. Правою рукою він відгортає волосся з грудей своєї коханої, ледь торкаючись твердих коричневих перлин.

Марія смикається від несподіванки й тягнеться до уст чоловіка по поцілунок. Її руки шукають шлях до його плечей – по густо вкритих волоссям грудях та ледь випуклій ключиці.

Раптом Володимир упевнено відсторонює жінку від себе.

– Яка ж ти зараз красива... Хочу на тебе дивитися...

І майже тієї ж миті смикає її знову до себе так сильно, що шкіра в місці дотику тіл червоніє.

– Але не можу, – шепоче низьким голосом, цілючи вухо.

Володимир штовхає дружину на диван і накриває її своїм тілом. Уже за мить Марія відчуває його в собі. Цього сильного і завжди серйозного чоловіка. Уособлення спокою та затишку. Уособлення щастя. З кожним новим рухом це щастя більшає, аж поки не розривається на дрібнесенькі шматочки, які розлітаються зірочками в очах на все довколишнє.

Марія й Володимир лежать голі на дивані, обійнявшись, наче молодята.

– Ну хіба ми не божевільні? – жінка всміхається, дивлячись у стелю.

– Ми – вільні. Вільні робити все, що хочемо.

На вулиці вже зовсім темно, потрібно увімкнути в кімнаті світло, але обоє бояться сполохати свої відчуття.

Володимир наосліп нахиляється над дружиною й ніжно цілує в скроню.

– З днем народження, кохана!

Марія обіймає його сильніше. Вона щаслива.

Сьогодні Марії сорок.

Уже два роки вона живе тут, у селі, поміж квітів, щоранку прокидаючись в обіймах найкращого на планеті чоловіка.

Саме зараз, у цей час, у цьому місці, з цією людиною вона щаслива. Щаслива безумовно.

Марія думає про те, як довго сюди йшла. Про власну хресну дорогу. І невідомо, чи знала б вона, що таке воскресіння душі, якби спочатку не довелося вмерти.

Стояння перше Ісус засуджений на смерть

– Воно не виживе.

– Та й байдуже.

– Ти чуєш: воно не виживе, – стара повнувата акушерка трясла за плече жінку, яка щойно народила. – Ану дивися мені в очі. Ти розумієш, що я тобі кажу?

– Розумію, – жінка відводила погляд убік.

– О-о-о, – протяжно вимовила акушерка, – нам тут тільки депресивних не вистачало. Ти лежи тут, а я лікаря покличу.

Наче жінка просто з пологового залу могла встати й кудись піти.

За десять хвилин акушерка повернулася з лікарем.

– Тут мамочка якась дивна. Я їй кажу, що дитина може вмерти, а їй хоч би що.

– Розберемося, – лікар надів окуляри й долонею повернув обличчя молодої жінки до себе. – Ваша дитина – недоношена. Шанси на життя їй ніхто не дає. Добре, що це дівчинка, – вони живучі.

– Хай умре.

– А як не вмере?

– То напишу відмову, – жінка знову відвела погляд убік.

– Ну й дурна. Заберіть від неї дитину з палати, бо ще щось виробить, – заговорив уже до акушерки. – Хай медики оглянуть і помістять у кювез. Добре, що хоч дихає сама. Бо з такою мамою, – лікар осудливо оглянувся на жінку, що лежала в кріслі для пологів, – вона ще натерпиться.

Жінку, котра щойно народила, звали Тетяною. Удома її «з лікарні» чекали трое синів. Дівчинка – воно було б добре, якби не ситуація...

Тетяні тридцять п'ять, і вона двічі вдова. Перший чоловік утопився на самісінькі

Зелені свята, другого вбило деревом у лісі. Люди дивилися в її бік косо. Казали, що їй пороблено, бо дід з нечистою силою знався. Начебто вмів змії замовляти так, що робили все, що йому заманеться. Зараз Таня жила з третім чоловіком і з синами від кожного. А ця передчасно народжена дівчинка – то її гріх.

Навесні Танин чоловік поїхав на заробітки. Жінка залишилася на господарстві сама з трьома хлопцями. Та їй байдуже – роботи домашньої ніколи не боялася, не розрізняла на чоловічу й жіночу.

Був травень – початок робіт у полі. Таня багато городів не мала, а от картоплі, зелені насадити біля дому треба було.

Того дня вона працювала весь день – ямка за ямкою, картоплина за картоплиною, – і город тішив око виконаною роботою. Малі допомагали як могли: кидали картоплю в готові ямки й натхненно притоптували ніжками там, де мама вже насипала землі.

А коли пополудні припекло вже майже літнє сонце, дівчора відпросилася до сусідів, а Таня вирішила відпочити.

Піт приліплював одяг до тіла. На подвір'ї стояло відро води. Жінка зібралася напиться.

– Тепла... – з жалем промовила сама до себе Таня, коли спробувала. Але нагріта вода породила в її голові іншу ідею.

Тетяна взяла відро, зайшла за комору, роздягнулася догола й вилила воду собі на голову. Приємна прохолода потекла по тілу. А коли жінка розплющила мокрі від води очі, перед нею стояв молодий чоловік.

Таня хотіла закричати, але змогла тільки широко розтулити рота. І стояла як укопана.

Чоловік не зводив з неї очей.

Таня подумала, що то внук приїхав до сусідів, які жили через межу. Огорожа з їхнього боку минулого року завалилася, а її чоловікові все не доходили руки зробити. Та їй чого гордитися від стареньких?

Раптом незнайомиць узяв Таню за руку, рвучко підтягнув до себе й поцілував. Жінка спочатку хотіла вирватися, але спрагле до ласк тіло не слухалося. Наче збоку вона спостерігала, як її губи відповідають на поцілунок, а руки витягують сорочку з його штанів.

Усе сталося просто там, за коморою. У долоні жінки боляче впивався кут дошки, якою була підбита стіна, а мокре волосся липнуло до обличчя. Чи то далася взнаки довга відсутність чоловіка вдома, чи пікантна ситуація, але Тані ніколи ще не було так добре. І коли її тіло здригнулося в солодких конвульсіях, а вона ще не набула знову здатності думати тверезо, по обличчі потекли сльози. Сама не розуміла чому. Притулилася спиною до стіни і сповзла дотолу. Незнайомиць одягнув сорочку й присів біля Тані.

– Вибач, якщо зробив тобі боляче, – він витирав її сльози долонями і мав розгублений вигляд. – Я маю йти.

Чоловік пішов у бік сусідського подвір'я, а Таня залишилася сидіти на землі. Що тепер буде? Та й що це було взагалі?

За місяць додому повернувся із заробітків її чоловік, і все б забулося, якби саме в той час Таню не почало підозріло нудити. Навчена досвідом трьох попередніх вагітностей, вона не могла сплутати ці відчуття ні з чим іншим...

Перше, що спало на думку, – поговорити з батьком дитини. Таня точно знала, що на аборт не наважиться – сині, як озера, очі її дітей ніколи б не дозволили цього зробити.

Жінка пішла до сусідів питати про внука. Але, як не дивно, ті щиро здивувалися: цього року їхній внук ще не приїздив. Та й не планує. Таня вже було подумала, що її обманюють, але вчасно побачила на полиці фото, з якого всміхався повнунатий і рудий тридцятирічний чоловік. Не той, що був із нею.

Та з ким би вона не кохалася тоді за коморою, треба було розмовляти з чоловіком.

Він не бив і не кричав – просто сидів за столом, опутивши голову.

– Я сам винен. Недурний сказав, що не можна жінку надовго саму лишати. То хто він?

– Я не знаю...

– Ну й добре, не кажи, я теж не хочу знати. Якщо ти прийшла з цим до мене, значить, я тобі рідний, а він – чужий.

Таня розплакалася.

– Не плач. Народиш дитину, а там придумаємо, що робити.

Таня носила доньку важко. Давалася взнаки постійна тривога. Жінка ловила себе на думці, що вже зараз не любить цієї дитини, яка завдає їй стільки проблем. Те, що билось в неї під серцем, було чужим. Небажаним. Нагадуванням про гріх, який ледь не вартував Тетяні сімейного щастя.

Коли на тридцять другому тижні вагітності в жінки почалися передчасні перейми, вона навіть не надто поспішала до пологового. Хіба їй було дорогим життя цієї дитини, яка незрозуміло яким чином опинилася в її лоні?

Навіть тепер, коли мала народилася і, на диво лікарів, запищала на весь пологовий зал, Тетяна не відчула в ній нічого рідного. Хотілося додому, до синочків. А ця... Нехай залишається тут.

Уранці наступного дня Тетяна, притримуючись за коридорну стіну, увійшла до кабінету головного лікаря.

– Я хочу написати відмову від дитини, – почала з порога.

Головний – високий і худий чоловік років п'ятдесяти – устав зі свого місця й підійшов до вікна.

– Добре подумала? Шляху назад не буде.

– Подумала. Ця дитина не моя. Вона мені не потрібна.

– Дурна чи що? Хіба не ти її вчора народила?

– Я, але дитина не моя. Довго пояснювати. Кажіть, що писати.

– Ні, так діла не буде. У твоїй адекватності я вже сумніваюся, хоча наш психіатр сказав, що з тобою все добре. Нехай до мене зайде твій чоловік. Подивимося, що скаже він.

Наступного дня, перед самісінькою випискою, Тетяна стояла в кабінеті головного лікаря вже з чоловіком. Головний цього разу нічого не питав, просто дав обом по листку паперу і продиктував текст заяв. Писали мовчки. У кабінеті пахло пеларгоніями – росли в горщиках на підвіконні.

Тим часом у кювезі для недоношених спокійно лежала маленька дівчинка.

– Ти глянь, як дивиться, наче щось розуміє, – одна медсестра покликала іншу до дитини.

І справді, дівчинка, здавалося, пильно вглядається у відчинені в коридор двері, туди, де щойно проходили її вже колишні мама й тато.

А за місяць лікар дозволив перекласти малу у звичайне ліжечко.

– Так за життя хапається, аж шкода. Що ж то з нею буде в дитячому будинку, – хитала головою стара санітарка, що прибирала палати. – Соколятко...

У відділенні патології новонароджених покинуту дівчинку називали Соколятком. Здавалося, вона навіть трішечки всміхалася, коли чула це слово. Хоча де було ще їй, такий крихітній, щось розуміти...

А вже в будинку маляти дівчинці дали неприємне для вуха ім'я Регіна. На честь якоїсь актриси, але хіба то мало значення? Чи могла б у неї бути доля знаменитої тезки, якщо її засудили на муки ще в лоні матері?

* * *

Ма-а-аша... Ма-а-аша... І не дай бог – Марія... Ну чому її називали таким простим та інфантильним іменем?

Дівчинці було сім, але вона вже точно знала, що особлива. Десь із другого року життя, коли її блакитні очі стали особливо виразними, а плечей торкнулися золотисті кучері, мама з першим промінням сонця садила Марійку на підвіконня і милувалася, як виграє світло на волоссі та шкірі малої.

– Владику, ти лише поглянь! Вона – справжнісінька лялька! Хіба це лише тому, що моя?

Влад, тато дівчинки, збираючись на роботу в тернопільський виш, кидав погляд на дружину й донечку:

– Наша, Тетянко. Та й не лише тому. Марійка – красуня. Як і ти.

То був обов’язковий ритуал. Чоловік цілував кохану в чоло і, не чекаючи сніданку, виходив на вулицю з квартири в «австрійському» будинку, сідав за кермо власної автівки та їхав.

Марійка махала татові з вікна й тішилася від звуків машини, що зникала за рогом вузької вулиці. Тоді своє авто мали лише обрані. Це був показник статусу.

Тетяна, мама Марійки, знімала доньку з підвіконня, одягала в легку домашню сукню й садила між ляльками, поки сама готувала сніданок собі й донечці. Дитина росла спокійною. Жодних тобі істерик чи вибриків, ніякого шила в попі, як в однолітків. Десь за пів години Тетяна знаходила малу в тому ж місці і в тій же позі – між ляльками. Дівчинка уважно розглядала кожну з них, розгладжуючи маленькими ручками складочки на сукнях.

Тетяна хопала малу на руки, цілувала в обидві щоки й несла в кухню. Жінка сама інколи боялася своєї любові до донечки. Списувала ці почуття на те, що Марійка була пізнім дитям – довгожданим, виплаканим і вимоленим перед Дівою Марією. Та й назвали дитину на честь Богородиці, бо лише її покров допоміг витягнути крихітку з того світу.

Марійчині батьки, поважні викладачі фінансово-економічного інституту, одружилися, коли обом було по двадцять п’ять. До того часу вже встигли заробити і високі посади, і трохи грошей. Влад, єдиний нащадок відомого професора, привів дружину в простору квартиру з високою стелею в старовинному будинку. Мама, з якою жив до того часу, з полегшенням залишила сина невістці й подалася жити в село – «відпочивати на старості літ». Поповнення родина чекала аж сім років. А коли вже зневірилися – сталося диво: Таня завагітніла. Вік дався взнаки – народила передчасно. Дівчинка мала проблеми із серцем і потребувала операції. Два місяці від її малесенького ліжечка не відходили батьки й лікарі – боялися зупинки серця. А коли вага дозволила оперувати, за шалені гроші Влад привіз зі столиці відомого професора медицини, кардіохірурга Нестора Павловського. Поки той чотири години «чаклував» над сердечком дівчинки, Таня з Владом молилися...

Операція вдалася, але Марійка назавжди залишилася бліденькою й хворобливою, аж занадто ніжною. Таня оберігала її від усього: не пускала гратися до інших діток, не дозволяла підходити до домашніх тварин, лазити по драбинах; навіть коли мала голосно сміялася, на обличчі мами читався страх.

Танина любов до донечки була безмірною. Коли одного разу чоловік заговорив про те, щоб запланувати ще одну дитину, жінка аж підстрибнула з місця від обурення:

– А як же Марійка?

Чоловік здивувався:

– А що Марійка? Невже вона після цього перестане бути нашою донькою?

– Ти ж розумієш, що друга дитина вимагатиме нашої уваги й часу? Як це витримає наша дівчинка?

– Дивна ти. Таке враження, що в інших людей немає по двоє, а то й по троє дітей. Чи вони всі нещасні?

– Та мені байдуже до інших, – Тетяна хотіла кричати, але не дозволяла собі цього робити у своєму домі: боялася налякати Марійку. – Я не зможу любити когось іще. Не зможу ділити своє серце.

Влад поблажливо поцілував дружину в скроню, списуючи її поведінку на післяпологову депресію, що затягнулася. Вирішив, що розмову про другу дитину варто перенести на пізніше.

Але «пізніше» так і не наставало.

Отже, Марійці було сім і вона знала, що особлива. З трьох років – на заняття танцями, з чотирьох – малюванням і співами. Мамина й татова гордість, переможниця місцевих дитячих творчих конкурсів. І вже кілька місяців – першокласниця елітної школи, в яку брали тільки обдарованих дітей. Місце там коштувало батькові не лише неабияких грошей, а й зобов'язань перед тими, хто допоміг.

От лише власне ім'я дівчинці не подобалося.

«Марі. Буду зватися Марі. Це хоч трохи не так банально», – придумала дівчинка й побігла розповісти рідним про свою ідею.

Була субота, тато пив чай за білим круглим столом у ідальні через арку від кухні, а мама нарізала дольками яблука на щотижневий пиріг. Пахло корицею й цитрусами. Дівчинка зупинилася перед рідними в театральній позі й голосно заявила:

– Я не хочу зватися Марією. Кличте мене Марі.

Батько лише здивовано глянув на малу. А Тетяна всміхнулася:

– Та ти справжня Марі – красива й вишукана, як лялечка! Нехай буде так, як ти хочеш!

Жінка поцілувала донечку в золотоволосе тім'я і зупинилася, милуючись, як граційно та побігла обіймати татка. Влад-педагог розумів: робить зараз щось не те, що мав би, але Влад-тато танув від дотиків цього уособлення ніжності:

– Марі – то Марі. Як скажеш, принцесо.

Якраз тоді, коли Тетяна запхала в новомодну електричну духовку пиріг, у двері подзвонили.

Влад незадоволено встав, бо дружина багатозначно показала замащені борошном руки, і пішов відчиняти. На порозі стояла перша вчителька Марії-Марі.

Жінка, привітавшись, мовчки зайшла до квартири й попросила Марійку піти у свою кімнату.

– Маю до вас розмову, – неквапливо заговорила до Влада й Тетяни. – Говоритимемо про вашу доньку.

Таня витерла руки «вафельним» рушником, зняла халат, який захищав її одяг від

кухонного бруду, і запросила вчительку сісти.

– Отже, говоритимемо про Марійку. Ваша дитина – дуже талановита. Помітно, що її розвитком займалися змалечку. Але зараз не це головне.

Учительці було під сорок – майже їхня ровесниця. Завжди акуратно вкладене волосся сьогодні було по-простому зав'язане в «кінський хвіст» – вихідний же. Проте навіть у такий день одяглася жінка в класичний костюм – сірий піджак, білу блузку і сіру спідницю нижче колін. Чорне пальто й такого ж кольору черевики залишилися біля входу. Краєм ока вчителька помітила, як дисонує її простий верхній одяг з розкішною коротенькою шубкою господині, що висить поруч.

Таня з Владом напружено переглянулися.

– Кілька місяців, які дівчинка провела в школі, дозволяють зробити висновок, що Марійка «не тягне» рівень нашого закладу. Та й узагалі я вважаю, що вона ще не готова до школи. Раджу перевести її до звичайного навчального закладу або ж ще на рік залишити вдома – хай підросте.

Очі Тетяни округлилися й налилися кров'ю.

– Як педагоги, ви маєте мене зрозуміти: дитина не може довго концентрувати увагу, швидко втомлюється. Я не знаю, як вам вдалося «просунути» її в нашу школу, але то не її рівень.

Десь хвилину всі мовчали. З-за дверей дальньої кімнати перелякано виглядала мала.

– Тобто, ви нам кажете, що наша дитина – дурна? – Тетяна ледве стримувала гнів.

– Ні, що ви. Я зовсім не це мала на увазі. Зрозумійте, так буває: є діти, які навіть у сім років менше готові до школи, ніж їхні однолітки. У цьому немає нічого страшного. Загалом...

– Та навіщо мені ваше «загалом»? – Влад устав і різко перервав учительку. – Моя дитина вчитиметься у вашій школі – і крапка! А не можете навчити – переведемо в інший клас. Не буде такого, щоб донька кандидата наук сиділа вдома до восьми років!

– Та ви хоч знаєте, що ми її у п'ять хотіли в школу віддавати? Вона вже вміла читати! А ви кажете «не тягне»? Хочете хабаря – так і скажіть, – Тетяна ходила навколо вчительки, викрикуючи кожне слово й махаючи руками.

Педагог піднялася зі стільця й позадкувала до дверей.

– Ваше право, я мала попередити.

Марійка-Марі спостерігала за всім, що відбувалося, з дверей своєї кімнати. Вона достеменно не розуміла, про що говорять дорослі, але відчувала, що винна у сварці.

Уривки татової телефонної розмови, що долинали з передпокою, світло на ситуацію не проливали: «Завтра ж...», «До іншого класу...», «Ця некомпетентна...», «Буду винен...».

Нарешті батьки покликали Марійку до себе.

– Доню, ходи обійму! – мама взялася обцілювати найкрасивіше на світі личко. – Маємо тобі щось сказати. Із завтрашнього дня вчитимешся в новому класі. Ти ж не сумуватимеш через це?

Марійка лише здвигнула плечима:

– Ні, мені не подобалася ця вчителька. І діти не подобалися. Ніхто з них.

– Ну, от і добре, – втішилася Тетяна. – Новий клас точно буде кращим.

– А ще ми запросимо педагога, щоб підтягнути твоє навчання. – Влад шукав у телефонному довіднику чийсь номер. – Ти маеш бути найрозумнішою!

Марійка не знала, що робитиме з нею той педагог, та мовчки погодилася. Але ось те «Ти маеш бути найрозумнішою» на роки гострим цвяхом убилося в її свідомість.

Значить, сварка була таки через неї. Через те, що не надто розумна. Дівчинка повернулася у свою кімнату, і на її очах виступили сльози. Вона не розуміла, у чому винна, але точно відчувала, що вперше розчарувала батьків. Ніколи такого не траплялося раніше. І не буде в майбутньому.

Марійка почувалася зламанною лялькою, якою більше ніхто не захоче гратися.

Її мама з татом того вечора палко обговорювали «некомпетентну» вчительку, яка ледь не зіпсувала життя їхній дівчинці.

«Марі. Віднині мене зватимуть Марі», – не знати чому, сама до себе повторила мала.

І в новому класі її знали вже під цим, по-модному переінакшеним іменем.

Чай Регіні вдається запашним: ще з літа заготувала гілочок малини, листя м'яти та меліси. Знімає невеличку каструльку з електроплити – і зовсім тут у неї не кам'яний вік – і кидає добру ложку меду, щоб солодше. Переливає чай до великого білого горнятка і ставить на підвіконня, щоб вистиг. Крає товстий шматок хліба, мастить його смальцем і виносить надвір – Бровкові.

– Тримай, дурне, мій іменинний торт, маю сьогодні свято.

Пес, зачувши запах смачного, крутить хвостом і чекає. Так уже навчений – не хапати їжу з рук. Господиня нахиляється і кладе хліб у велику металеву миску. Бровко за хвилину розправляєється із гостинцем і біжить ганяти сусідських котів.

На вулиці темніє. Регіна піднімає очі вгору, наче щось видивляється.

– Повний... – сама до себе каже жінка, побачивши блискучу тарілку місяця.

Повертається до хати, сідає на стілець перед вікном і, повільно смакуючи, п'є чай.

Вона вже знає, що сьогодні їй снитиметься знайомий сон. Сокіл з розкішними крилами сідатиме їй на груди. З першого ж дня, як поселилася тут, у повню бачить уві сні одну й ту ж картину. Може, і правду люди кажуть: місце це нечисте...

Тим часом на іншому кінці села, в обсаджений квітами хаті, Марія розгортає подарунок. У невеличкій коробочці – конверт. Невже гроші? Занадто банально для Володі. Витягує з конверта дві картонні картки й прикриває тильним боком долоні рота від здивування: дві путівки в Париж. На 14 лютого! На День усіх закоханих! Жінка знаходить сили перевести очі з подарунка на коханого, який, затамувавши подих, чекає на її реакцію.

– Ти божевільний!

– Я вже казав: через тебе. – Володимир усміхається й обіймає дружину.

Якби його зараз спитали, який найкращий вік у житті людини, точно відповів би: коли твоєї дружині сорок.

Стояння друге Ісус бере на себе хрест

У дитячому будинку Регіні не любили. Задержуватий характер додавав проблем і вихователям, і дітям. Тут ніхто не називав її Соколятком, хіба що Циганкою за жорстку довгу чорну косу і темно-карі очі. Худа й постійно голодна, вона дивилася на світ навколо з-під густих довгих вій. Але не так, як решта дівчаток у її віці. Якось особливо гостро... По-злому...

Регіні було сім, перший клас – позаду. Наука дівчинці давалася легко – цифри, букви і вірші, здавалося, самі осідали в чорнявій голівці. Вчителі дівчинкою тішились, а їй самій, схоже, було байдуже до своїх успіхів. Після уроків окремо від усіх Регіна йшла в ідальню, швидко проковтувала нехитрий обід і ховалася на своєму ліжку. В дитячому будинку бути в спальні вдень не дозволялося, але Регіні ніхто не перечив. Дівчинка лягала горілиць і годинами дивилася в стелю.

Учителі намагалися прищепити їй любов до рукоділля, музики, танців чи ще чогось, чим би мала могла зайняти свій час після уроків, але марно. А з часом махнули рукою: зрештою, добре, що не робить збитків.

Кілька разів на тиждень до дитячого будинку приїздили «потенційні мами». Хитріші дівчатка в цей час акуратно розчісували кіски, надували губки і широко розплющували очі, щоб бути схожими на милих лялечок. Бо лялечок беруть додому. А розпатланих дівчат з утомленим поглядом – ні. Жалісливі «мамочки» завжди велися на ці вистави. А от Регіна в такі ігри не грала. Вона не хотіла в сім'ю. Хтозна-чому – може, просто не знала, що це таке? А невідоме вже наперед не подобалося. Тут, у дитячому будинку, все їй знайоме. Вона живе за режимом, ніхто її не чіпає, окрім задикуватих хлопчаків, але вона вміє дати собі з ними раду.

Часом її виводили як один з останніх варіантів, «для годиться», а одного разу дивна пара навіть захотіла її взяти.

Тоді було літо, субота, у кімнатах дитячого будинку стояла особлива тиша. На вихідні розбирали додому всіх тих, хто мав родичів, а також тих, кого майже всиновили. Залишалися лише «нічийні». Регіна в простенькій синій сукеночці сиділа на траві, притулившись до кам'яної огорожі, і прикладала подорожник до розбитого коліна, з якого юшила кров. Кілька хвилин тому вона ганебно перечепилася через корінь дерева, що росло неподалік, і, під регіт старших хлопців, розпласталася на траві. Тож лікувати доведеться не лише рани, а й свою репутацію.

– Вставай, нарешті тебе знайшла, – одна з виховательок узяла Регіну за лікоть і потягнула на себе, навіть не чекаючи її відповіді.

Зрештою, дівчинка б нічого й не сказала – хіба їй не байдуже, куди поведуть? Що нового й цікавого може трапитися в цих стінах? Концерт для благодійників? У самодіяльності вона участі не брала ніколи. Приїзд чергової перевірки? Тут обійдуться й без неї. Словом, нічого нового бути не могло.

Перед кабінетом директора вихователька зупинилася, критичним поглядом оцінила Регіну. Пригладила волосся і смикнула вниз трохи закоротку сукеночку. Значить, чергова «показуха» потенційним батькам. Ну що ж, не вперше.

Вихователька обережно постукала, трохи відхилила двері й заглянула всередину. Отримавши схвальний кивок від директорки, підштовхнула поперед себе в спину Регіну, і дівчинка, ступивши два кроки, зупинилася посеред кабінету. Директорка всміхалася як ніколи приязно. Регіні від цього було навіть трохи страшно. З іншого боку директорського стола сиділа пара. Якби Регіна тоді вже могла на око визначати людський вік, то сказала б, що чоловікові та жінці десь під сорок. Не дуже й молоді. Він – високий та худий, з трохи гострим носом і непоказною зовнішністю. Зате його дружина – справжня красуня. Жінка мала білу-пребілу шкіру, темні очі, великі губи і довге, чорне, як смола, волосся. Ну точнісінько як Регіна. Коли їхні погляди зустрілися, мала аж випрямила спину. Ніби перед нею – справжня королева.

– Це Регіна, – директорка чомусь вимовила її ім'я на закордонний манір. – Дуже тямуща і слухняна. І чорнявенька, як ви й хотіли.

«Королева» встала зі свого місця і підійшла до малої, розглядаючи її з різних боків. Коли її рука легенько опустилася на плече дівчинки, ту наче вщипнуло током. Уперше за багато років захотілося, щоб її вибрали.

У ті короткі хвилини, коли жінка торкалася її волосся й обличчя, Регіна уявляла, як гулятиме з нею містом. Усі перехожі оглядатимуться, а дівчатка-однолітки із заздрістю запитуватимуть: «Ось це – твоя мама? Справді? Така гарна! Як у кіно!» У думках лежала з мамою у великому ліжку з білими простирадлами, обое були в мереживних нічних сорочках і читали кольорову книгу. Їхні розпущені довгі коси падали одна на одну і створювали блискучу атласну хвилю.

Тим часом «королева» присіла перед малою і, заглянувши в очі, запитала:

– Регіно, а що ти вмієш?

Дівчинка запитально глянула на директорку, і та, все ще всміхаючись, схвально кивнула, мовляв, говори.

– Нічого... – Регіна опустила очі додолу.

– Може, ти співаєш, танцюєш чи малюєш? – «Королева» однаково запитально дивилась і на директорку, і на дівчинку.

– Не вмію, – Регіні хотілося розплакатися від розпачу. І раптом вона згадала про те, що не розповідала нікому. Про те, чого боялася. Але зараз їй так хотілося, щоб її вибрали, що потрібно було діяти. – Я вмію ламати речі поглядом! – Дівчинка різко підняла голову й переможно подивилася на присутніх.

– А це як? – «Королева» здавалася розгубленою.

– А дивіться! – Мала знайшла очима більш-менш підходящу річ на директорському столі – склянку, з якої хтось щойно пив воду, – і втупилася в неї поглядом. Щічки дівчинки почервоніли від напруги, але нічого не відбувалося.

– Принаймні я бачу, що ти вмієш фантазувати, – спробувала розрядити ситуацію директорка. Регіна була в розпачі.

Далі дорослі розмовляли так, наче їй взагалі не було в кімнаті. Про якісь документи, умови, про те, що все це забирає час. Дівчинка стояла в кутку й не наважувалася нагадати про свою присутність. Вона з насолодою вдихала аромат жіночих парфумів, який принесла із собою «королева». Схоже, директорка і потенційні батьки справді забули про малу, бо невдовзі почали говорити про неї.

– Я не впевнена, що хочу саме цю дівчинку, – «королева» розтягувала слова, наче нудку гумку. – Занадто вже вона... проста. Я б хотіла, щоб моя донька співала або ще краще – танцювала. А ця... Вона звичайна. Знаєте, є цуценята породисті, а є – дворняги. Породисті легко вчать команди, з ними гарно вийти на прогулянку, а дворняги – дурне дурним. Я не хочу образити цю малу, але вона – як дворняжка. Гарна, але якась кострубата... Пошукайте мені іншу.

У душі Регіни розгорявся вогонь. Пекло зсередини так, як ще ніколи. Вона – дворняга... їй не вибрали... «Королева» в очах дівчинки повільно перетворювалася на відьму: в темних очах світилося щось зле, довге блискуче волосся виявилось синюватим, біла шкіра віддавала холодом. Потвора. А ще хвилину тому була красунею... Регіна дивилася на неї й ціпеніла від жаху, не розуміючи, що відбувається. Невже їй уява й реальність так сильно переплелися, що зараз вона бачила наяву ці страшні метаморфози?

Директорка з дивною парою вийшли, а по столі вузькою цівкою потекла вода. Стакан таки тріснув...

Вихователька, що досі чекала за дверима, знайшла Регіну в кутку кімнати і легенько обійняла за плечі:

– Дурна, не плач, ну не вибрали, ну і що, хіба тобі в нас погано? Ще хто знає, як би тобі в них жилося.

Регіна й не плакала, вона стояла мовчки з розплющеними очима і, здається, навіть не моргала. Вона – дворняжка. Занадто проста, щоб...

А вже за кілька тижнів «королева» та її чоловік з'явилися в дитячому будинку

знову. У дітей саме були уроки. Регініна парта стояла впритул до вікна, тому вона чудово бачила, як ці двоє заходили у ворота закладу. У душі щось ворухнулося: невже повернулися, щоб такі її забрати? Серце шалено гупало. Якщо все правильно розрахувати, то десь за двадцять хвилин вони можуть зайти в клас по неї. Вона встане зі свого місця, гордо дасть руку красивій мамі й піде назавжди.

– Дивіться, малого забирають! – крикнув хтось із дітей, і весь клас, наче по команді, припав до вікон. Алеєю, що вела до воріт, ішла директорка, а за нею «королева» зі своїм чоловіком і... кучерявим чорненьким хлопчиком років п'яти.

У класі було так тихо, що чулося, як діти дихають. За ці моменти учнів ніколи не сварили. Учителі, хоч і загартувалися на такій роботі, але добре розуміли: кожен із цих малих зараз бачить себе на місці кучерявого хлопчика. Кожен відчуває на своїй долоні руку «мами». І хіба їх можна за це сварити?

Серце Регіни втекло у п'яти, боляче вдарилося в дитбудинківську плитку і заскочило на місце. Правда, здається, трохи розпухле, бо не помістилося в стару рамку й боляче тиснуло. Дівчинка почервоніла.

– А щоб вони звідси не поїхали! – викрикнула обурено, голосно сіла на стілець і накрила голову руками.

Однокласники здивовано відірвалися від ідилічної картини за вікном і перевели погляди на неї.

– Ти чого, заздриш? – спитав хтось із хлопців.

Раптом за вікном щось тріснуло. Діти прилипли обличчями до скла.

– Колесо! У них вибухнуло колесо! – Хтось з учнів встиг роздивитися пригоду. – Регіно, та ти справжня відьма!

Однокласники обступили дівчинку, а вона повільно підняла голову з парти.

– Не знаю, може. Може, й відьма! – Дівчинка вибігла з класу. Їй хотілося сховатися.

Забігла в єдине місце, де в дитячому будинку можна було усамотнитися, – у дівчачий туалет, зачинила за собою кабінку. Серце калатало. Що це було? Навіщо воно було знову? І чому не спрацювало тоді, коли хотіла похвалитися в кабінеті директорки?

Уперше Регіна відчула, що з нею щось не так, коли одного разу хтось із старших хлопців захотів забрати в неї шматок яблучного пирога, яким пригостили з нагоди якогось свята. Щойно вона зібралася відкусити шматочок, як її штовхнули в спину.

– Віддай! – За нею стояв вищий на півтори голови хлопець.

– А то чому?

– Пошкодуеш.

Хлопець уже простягнув руку до пирога, а Регіна чітко уявила, як було б добре,

якби вона мала силу зі всього розмаху вдарити його ногою в живіт. Раптом хлопець скорчився від болю.

– Що ти зробила?

– То... То не я! – Регіна не на жарт злякалась і відійшла на два кроки.

– Ненормальна! Боляче ж.

– Та вона до тебе навіть не торкалася, – реготали Регініні однокласники, що мовчки спостерігали за конфліктом.

– Значить з'їв щось не те. Ай-й... – Хлопець тримався за живіт і здивовано роздивлявся навколо.

А Регіна по-справжньому злякалася. Вона ж не била, лише уявила, як би то могло бути. А хлопцеві боліло...

* * *

Сонце нетерпляче світило крізь фіранку на обличчя дванадцятирічної дівчинки, що спала. І хоч субота – то був день для відпочинку, але не для Марі. Сьогодні в неї – музичний конкурс. Не перший у житті і не надто важливий. Але програвати його не можна. Чому? Бо програвати не можна взагалі. Ніколи. Принаймні – їй.

Дівчинка розплющила очі й перші кілька секунд задоволено роздивлялася, як промінчики сонця проціджуються через тюль і розсипаються по її ліжку. Біла підковдра, простирадло та подушка від цього здавалися ще білішими. Мама каже, що коли обирала, яку ж кімнату переобладнати під дитячу, то відразу зрозуміла: доньці потрібна та, вікна якої виходять на схід, щоб із самісінького початку дня маленьке личко освітлювали золоті промінці. Марі любила прокидатись у своїй кімнаті у вихідний, коли не треба було нікуди поспішати. Але то не сьогодні: концерт не чекатиме.

Дівчинка ліниво вилізла з-під ковдри, запхала ніжки в біло-блакитні хатні капці й накинула на плечі махровий халат. Найімовірніше, мама вже чекає зі сніданком, тому одягатися можна буде пізніше, по тому, як поїсть. Відразу у святкове.

Марі провела рукою по ніжній блакитній сукні, яка висіла ще з учорашнього вечора поправлена на дверцях шафи. З-під тумбочки виглядали носики таких самих блакитних туюль. Глянула на себе в дзеркало: бігуді стирчали в різні боки, і Марі була схожа на маленьку клоунесу. Але це нічого – за годину вона стане юною принцесою, на яку задивлятимуться всі. У часи, коли для дітей кожна нова пара колготок чи, тим паче, взуття – справжнє свято, те, у що одягається вона, – без перебільшення диво. Ніхто достеменно не знав, як вдається мамі дівчинки діставати сукні, взуття та майже лялькові пальтешка з-за кордону, але у цьому всьому красивому та кольоровому вона вирізняється не те що з натовпу – відрізняється від радянських дітей узагалі.

На кухні пахло солодко. У важливі дні мама чомусь завжди готувала сирники, поливала їх медом і посипала горішками. Може, щоб донечці краще думалося?

Тарілка Марі вже парувала на столі поруч з великою чашкою чаю.

– Сніданок англійської королеви. – Тетяна, мама дівчинки, усміхалася. Батько, як це часто бувало в таку пору, вже сидів у кріслі з газетою.

Мала обняла по черзі обох батьків і взялася наминати солодке.

Марі вчилася добре. Батьки, хоч у ті часи це було не надто прийнято, винаймали їй хороших учителів для додаткових занять відтоді, як зачинилися двері за першою вчителькою, котра хотіла, щоб семирічна дівчинка покинула навчання в елітній школі. До шостого класу мала добряче підтягнулася в знаннях і вже обходилася без допомоги педагогів. Після уроків ішла на танцювальний гурток і в музичну школу – грала на фортепіано.

Чорний старий інструмент привезли у квартиру наступного дня після того, як Марі записалася на заняття. Спочатку дівчинка навіть боялася до нього підійти. Мама легенько штовхала в спину, щоб додати впевненості, і просила: ну покажи!

Що могла показати Марі після першого заняття музикою? Дівчинка обережно одним пальцем натискала на клавіші, а ті ліниво видавали звук.

– Ну, сильніше! – підбадьорювала мама.

Мала, захопившись, натискала все підряд, а батьки плескали в долоні:

– О, в тебе вже так гарно виходить! Ну що тут скажеш – талант! Недарма витратили гроші на інструмент – гратимеш.

Марі точно не знала, чи хотіла грати, але перспектива бути «талантом» і найкращою їй подобалася. Тому на уроки ходила старанно. Учила ноти, гами, акорди, теорію. Справно приносила хороші оцінки за старання.

У свята, коли до батьків приходили гості, щоб поласувати «дефіцитними» продуктами, які тато діставав «по блату», Тетяна садила малу за фортепіано і просила грати. Дівчинка вчасно зметувала, що в такі моменти може виконувати будь-що, навіть твори за перший клас чи імпровізацію. Її однаково всі хвалили. А особливо – батьки. Тому надто напружуватися не доводилося.

У музичній школі ж усе було по-іншому. Стара вчителька Людмила Петрівна, інтелігентка в хтозна-якому поколінні, цінувала старанність Марі до вивчення нот і теорії, але постійно вимагала незрозумілого – душі. І як би точно дівчинка не запам'ятовувала ноти, як би чітко не рахувала їхню тривалість та довжину пауз, як би граційно не водила пальцями, Людмила Петрівна зітхала – технічно все гаразд, але...

Марі не розуміла, що не так. Де їй шукати цю душу і як навчитися з нею грати? Батьки, виховані на радянському ідеалі про невтомну працю та стабільність, ніколи не прагнули до чогось іще. Їх цілком влаштовувало жити «технічно правильно».

Дивацтва Людмили Петрівни про «душу» швидко списалися на її похилий вік, а Марі продовжувала чеканити пальцями по клавішах відомі мелодії. І навіть подавала надії.

У двері подзвонили.

– Це Катька, – прокоментувала Марі з повним ротом сирників. – Ми домовилися разом іти на концерт, а я вже трохи запізнюся.

– Нічого, почекає. Їж, не поспішай. – Мама відчинила антресолю кухонного гарнітуру і дістала щось із найвищої полиці. Шоколадка! – Це тобі. З'їж кілька шматочків, кажуть, додає сил. А решту сховай на потім.

Справжні шоколадки, а ще цукерки «Червоний мак» мама діставала через бабусю татового студента-двієчника, що працювала на продуктивній базі. Тягнувши не надто розумного нащадка до червоного диплома, його рідні стали найкращими друзями всіх педагогів інституту.

– А можна я Катьку пригощу? – Марі вдихала аромат шоколаду крізь обгортку.

– Хіба на всіх твоїх Катьок настарчишся? – Мама дивилася суворо. – Вона тобі щось дає?

– Так. Хліб з цукром, коли робимо уроки в неї.

Тетяна розсміялася:

– Оце ласощі! Та і що та бідота бачила? Ти б не дружила з нею. – Жінка глянула на Влада, шукаючи підтримку. Батько подивився поверх газети і схвально кивнув. Мовляв, дружити не варто.

Катька – єдина подруга Марі. Однокласниця, яка живе в «хрущовці» – будинку, що незрозуміло як «затесався» на вулицю зі старовинними австрійськими будинками. Мама Катьки виховує малого братика, а тато їх покинув. Вона – одна з тих, кого взяли в їхню школу як обдаровану дитину, котра ще в садочку виявляла неабиякі здібності до навчання. Вихователі, що розгледіли талант дівчинки, порадили Катьчиній мамі спробувати щастя й подати доньчині документи до одного з кращих закладів міста. І дитину взяли. Бо саме такі учні й створювали репутацію школи. Марі не раз чула, як родину подружки називали «неблагополучною», але що це означає – не знала. Натомість із задоволенням бігала з Катькою в магазин, коли там щось «викидали», вистояла заради подружки довжелезні черги по продукти харчування, ласувала хлібом з цукром і дивними на смак «Бичками в томаті». Щоправда, мамі про це навчилася не розказувати – боялася, що не пустить. Тому «за легендою» Марі з Катькою-відмінницею довго робили уроки.

Разом дівчата пішли й у музичну школу на клас фортепіано. У Каті вдома інструмента не було, тому вона приходила грати до подружки. Тут уже батьки Марі не перечили: неозброєним оком було помітно, що дівчинка розумна, а їхня донька за нею тягнеться.

Катька стояла перед вхідними дверима, обпершись спиною на пофарбовану синім стіну під'їзду. Дешеве пальтечко з блиском на ліктях було їй трохи закоротке, туфлі, навпаки, ледь завеликі – «на виріст». Картина була ще та.

– Я ще їм, зачекай. – Марі прочинила двері, висунула голову до подружки і відразу ж повернулася в кухню. Подружка слухняно залишилася зовні.

Два шматочки шоколадки розтали на язичі й додали настрою. Дівчинка поспіхом забігла у свою кімнату й розкрутила бігуді, на яких спала всю ніч. Золотисте

волосся слухняно впало на плечі. Заскочила в блакитну сукню, одягла білі колготи, взула туфлі. Тетяна, котра вже кілька хвилин стояла у дверях, не могла намілюватися донькою.

– Йди-но сюди, застібну тобі сукню і пов’яжу пояс.

– Але ж я не маленька, – дівчинка вередливо надула губи.

– Не маленька, але це мені в радість. – Тетяна обережно просувала блискучі гудзики в петельки. – Ми з татом будемо за годину. Сподіваємося на твою перемогу. Не підведи. – Торкнулася губами доньчиної скроні й повернулася до звичних справ.

Марі накинула на плечі пальто – можна йти.

Катька чекала в тій же позі – спиною до пофарбованої стіни. Її мама на конкурс не прийде – ні з ким залишити дворічного малого.

Дівчатка побігли сходами вниз, як раптом перед самими дверима, що вели на вулицю, Марі щось згадала:

– Стій! У мене для тебе дещо є! – запхала руку десь під пальто, у кишеню суєнки, і витягла звідти... шматочок шоколадки.

Катька дивилася в руку подружки як зачарована.

– Ти мене пригощаєш? – не йняла віри.

– Пригощаю, ми ж подружки. Тільки їж тут, щоб мама не побачила, бо сваритиме.

Катя обережно взяла вже трохи розталий шматочок шоколаду і поклала до рота.

– Блі-і-ін! – Марі роздивлялася свої брудні від ласощів руки. – Сукня! Якщо я її замастила – мама мене вб’є!

Дівчата удвох взяли швидко розстібати пальто. Внизу кишені блакитної сукні красувалася невелика коричнева пляма.

– Мене вб’ють. – Марі ледь не плакала.

– А якщо ми зараз не підемо – то вб’ють ще й за запізнення на репетицію.

Варіантів не було: треба йти в музичну школу.

Дорогою обидві мовчали.

Стара будівля музичної школи розташовувалася на сусідній вулиці. Тут завжди був особливий аромат – пахло сирію тканиною і трохи олією, якою натирали підлогу, щоб блищала. Широкий коридор зазвичай був серцем школи: на холодних дерев’яних лавках тут сиділи ті, хто чекав своєї черги на урок. З-за дверей класів долинали невпевнені звуки музичних інструментів і голоси вчителів. Ті, що чекали на лавці, підпирали бороди дерматиновими папками для музичного приладдя і насолоджувалися короткочасним спокоем. Ще кілька хвилин – і підуть вони під ось ці вчительські голоси і лінійки, що боляче били по неслухняних пальцях.

Сьогодні в музичній школі – конкурс піаністів. У кутку коридора поставили новесеньке коричневе фортепіано, а під стінами – рядки стільців для глядачів. Окремо чотири – для суддів, ближче, ніж решта, бо вони мають не лише слухати мелодію, а й стежити за порядком пальців виконавця, оцінювати його поставу й рухи.

Дівчатка зайшли у свій клас і зняли пальта. Марі дістала з папки нотний зошит і тримала його так, щоб він повністю затуляв пляму. Ніхто не помітив. Здається, все йшло не так уже й погано.

Стільці поволі заповнювалися слухачами – здебільшого педагогами цієї ж школи і батьками учнів, – і діти раз у раз визирали за двері, виглядаючи «своїх».

Маму з татом Марі побачила відразу, щойно ті з'явилися біля дверей школи – більше автівкою не приїхав ніхто. Тільки-но вони увійшли в будівлю, голова Марі сховалася за двері. Тепер головне – не потрапляти їм на очі до виступу. А далі – якось уже буде.

Першою грала Катя. Її соната для фортепіано Бетховена звучала чудово. Мелодія давалася дівчинці легко й без напруження, звуки просто вилітали з-під пальців. Після заслужених оплесків дівчинка зайшла до класу:

– Твої вже тут. Сидять справа від фортепіано. Тому якщо закинеш спідницю по лівий бік від своїх ніг, то вони нічого не побачать, – інструктувала подругу.

У Марі тремтіли коліна. Коли ведуча оголосила її прізвище, дівчинка ледь не зомліла. Про музику не думалося. Треба було зробити все, щоб мама не побачила плями на сукні.

Грала вона невпевнено. Пальці від хвилювання задубіли й не слухалися. У голові було єдине: коричнева пляма на блакитній сукні. Її «Менует» Глезера вийшов кострубатим. Про перемогу можна було забути. Вклоняючись, Марі тримала руку на плямі й крадькома глянула на батьків: ті мали задоволений вигляд – у тонкощах музики вони не зналися.

Поки судді радилися щодо переможця, учасники терпляче чекали у своїх класах, а глядачі слухали показові виступи.

З результатами визначилися, і всім, крім переможців, дозволили сісти до слухачів. Перша премія дісталася Каті. Марі не виграла нічого – ще раз хвилюватися за пляму при виході по грамоту не доведеться. Дівчинка накинула на плечі пальто, старанно ховаючи поділ сукні, і сіла біля батьків.

– А ти чому прийшла? – шепнула їй на вухо мама, поки на сцені старанно вигравали Халаїмова.

– Нам дозволили.

– А нагородження?

– Я не зайняла місця. А Катя перемогла. – Дівчинка байдуже спостерігала за руками музиканта за фортепіано.

Тетяна щось шепнула на вухо чоловікові, той незадоволено хмикнув, піднявся зі стільця і рухом голови покликав директора школи, котрий стояв неподалік.

Батько Марі з директором зналися – все через той же інститут: хтось із близьких-рідних учився. За кілька хвилин Влад повернувся на своє місце. Починалося нагородження.

Марі без особливого ентузіазму спостерігала за всім, що відбувається, аж поки раптом під час оголошення переможця замість Катьчиного почула своє ім'я.

Ні, цього не може бути, їй точно здалося! Але чому тоді всі дивляться на неї?

Мама легенько підштовхнула в спину: йди.

Марі вийшла на сцену, навіть не знявши пальта. Чемно взяла грамоту, відповіла на потискання руки директора й оглянула зал. Їй аплодували. Їй, переможниці. Найкращій. Батьки просто сяли від гордості. І це було приємно. Дівчинка зовсім забула про пляму: переможцям прощається все.

У класі її чекала похнюплена Катька:

– Ти знаєш, чому грамоту дали тобі, а не мені? Бо твій тато попросив директора. За оцінки для сина.

– Не бреши. Програвати треба вміти.

– Програвати, бо бідна й без батька? – Здавалося, Катька ось-ось розплачеться, а Марі зовсім не хотілося псувати цей день чиїмись сльозами.

До класу увійшли Тетяна і Влад, узялися вітати доньку з перемогою.

– Наша гордість! – показував на дівчинку чоловік іншим батькам, що заходили по своїх дітей.

Марі була щаслива. Вона зовсім забула про бридку пляму, бо хіба це важливо, коли ти – найкраща?

Раптом Тетяна присіла перед донькою.

– А це ще що? – провела рукою по подолу сукні, показуючи на пляму.

– Це... – дівчинка запнулася. – Це Катька мені кинула цукерку на спідницю, – й опустила очі.

Тетяна презирливо глянула на доньчину подружку:

– Я ж казала, що не треба з нею водитися. А за сукню її мама нам заплатить. – Жінка взяла за руку доньку, жестом покликала чоловіка, і всі разом вийшли з класу.

Ошелешена Катька залишилася стояти з відкритим ротом.

За кілька днів мама Марі справді навідалася до її дому. Гидливо оглянула квартиру і попросила гроші за зіпсовану сукню.

Мама Катьки, знаючи, що її донька могла бачити шоколадну цукерку хіба що на Новий рік, все одно погодилася загладити провину. Щоправда, не грошима, а роботою: за кілька днів вишила на подолі блакитної сукні красиву синю квітку, яка сховала пляму. Так було навіть краще, ніж раніше.

Регіна прокинулася від гавкоту Бровка. Це означало, що була рівно сьома ранку. На годинник можна навіть не дивитися. Дурний пес щодня в один і той же час вигавкував на сонячне проміння, що пробивалося крізь шпарини в огорожі біля його будки. Хіба що в похмурі дні його не будили ці «диверсанти».

У селі всі прокидаються раніше. У людей – худоба, родина, справи. А Регіна може собі дозволити поніжитися в ліжку довше. Сказано ж – ненормальна.

Жінка погрозово постукала до Бровка в шибку, і той замовк. Можна відпочивати далі.

Сьогодні їй снився не сокіл, а діти. Багато дітей, близько десятка. Вони бігали зеленим садом, перечіпляючись за яблука під ногами. Запах від паперівок стояв неймовірний. Діти реготали й гралися в «ослінчика»: бігали навколо маленького блакитного стільця і за командою намагалися на нього всістися. Переможцеві діставалася цукерка. Солодощі були в кишені красивої жінки, одягнутої в довгу світлу сукню. Жінка сиділа під розлогою яблунею і всміхалася. З неї можна було малювати картину. Одна її рука лежала на ледь округлому животику.

Раптом хтось із дітей необачно штовхнув стілець, що був центром гри, і впав на нього. Ніжка стільця відламалася. Діти почали плакати. Жінка повільно, зважаючи на стан, піднялася і взялася обіймати кожного по черзі. Сонце зайшло, і стало холодно. Регіна прокинулася.

Треба б заварити чаю і братися до роботи. Зламаний дитячий стілець, який вона знайшла на сільському смітнику, стояв у кутку кімнати. Блакитна фарба на ньому злущилася, але дерево не прогнило. Прихилений до стіни, на трьох ніжках, він здавався втомленим і забутим.

На плиті закипів чайник, і Регіна залила окропом трохи ромашки і сушених суниць – сьогодні такий настрій. До чаю розрізала яблуко. Пахло, як у її сні. Треба братися до роботи.

Жінка знайшла потрібний шматок дерева за коморою, розклала інструменти й узялася витесувати стільцю нову ніжку. Дві години роботи – і все готово. Останній штрих – гострим ножом підігнати випуклий кінець під розмір впадини в сидінні стільця. Ніжка стала, як рідна.

Регіна відійшла вбік, щоб оглянути роботу. Годиться. Завтра пофарбує стілець у блакитне – буде як новий. Зможуть діти з її сну знову гратися.

Бровко обнюхував стілець і задоволено крутив хвостом – мовляв, гарно.

Було вже поза полудень, сонце світило, як ніколи восени. Якби Регіна мала дітей, то в такі дні точно хотіла б напекти ім пиріжків і наварити какао. А так – ремонтує стільці для тих, що сняться.

«Фарбу попрошу в Марії», – вирішила жінка. Помила руки, одягла куртку й поволі пішла в село.

Марііна хата потопала у квітах. Її можна було фотографувати для журналів. Клієнтів на свою розсаду жінка мала вдосталь. Навіть зараз двоє чоловіків завантажували в мікроавтобус десяток різнокольорових кущів хризантем у горщиках.

Марія побачила Регіну здалеку. Та терпляче чекала, поки чоловіки пойдуть.

Щойно їхня машина сховалася на сусідній вулиці, жінка підійшла ближче.

– Привіт, – озвалась упівголоса. – Я до тебе з проханням. Маєш трохи блакитної фарби? Треба стілець помалювати.

– Маю. Зараз наллю. – Марія завжди ніяковіла в такі хвилини. Регіна була дивною, наче з іншого світу. Зовсім не тією, з якою вони знали в юності...

Переселившись у це село, Марія не раз чула про чи то відьму, чи місцеву божевільну, яка живе в далекій хаті. А коли зустрілася з нею вперше віч-на-віч – уклякла: то була її Регіна.

Жінка досі не розуміла, чи впізнала її давня знайома – заговорити про це не наважувалася. Часом здавалося, що так, бо дивилася в очі особливо пильно, бо говорила на «ти» й ні про що не розпитувала. А інколи видавалася зовсім чужою – не підходила близько, не зачіпала спогадів.

– Слухай, давно хотіла спитати, – господиня вийшла із півлітровим слоїчком фарби, – а навіщо ти ремонтуєш те, що зламалося? Чи воно тобі пригодиться?

– Мені – ні, – Регіна говорила повільно, пильно дивлячись на Марію, наче хотіла щось прочитати в її рухах. – А їм – так.

– Кому це – їм?

– Та ж самим зламаним речам. Чи ти думаєш, в них нема душ?

– Це ж речі, вони неживі...

– Твої квіти – теж неживі. А чомусь до них говориш. І лікуєш, коли «захворіють».

– Квіти – то інше. Вони з насінини ростуть і насінням плодоносять – дають своє продовження.

– А речі старіють, хоча можуть жити вічно. Я допомагаю. Чи ти б не хотіла вміти давати вічність тому, що любиш?

Марію кольнуло біля серця: невже впізнала? На питання не відповіла, але мовчки пішла до теплиці.

– Візьмеш собі? – Жінка винесла пластиковий лоток із кволю розсадою пеларгоній. – Хотіла викидати – не продалися, а перезимувати їм ніде – місце під

фітолампами – дефіцит. А ти, може, і врятуєш.

– А візьму. – Регіна обережно обхопила контейнер лівою рукою і притисла до себе. У праву взяла слоїк із фарбою. – Не вмирати ж ім.

Марія стояла біля хвіртки і дивилася, як віддаляється постать Регіни. Дивна штука – доля. І чого б то звела їх в одному селі знову? Чи просто випадковість...

Жінка стонула плечима. Пізня осінь подула холодним вітром. Збиралося на дощ. Марія загнула сильніше куртку біля шиї і пішла в теплицю – там у неї завжди тепло та світло, всесезонна радість. У великих дерев'яних коробках сохли цибулини тюльпанів на вигонку. Пора садити, щоб на Новий рік мати квіти. Власні «Дванадцять місяців».

Стояння третє Ісус падає під хрестом уперше

– Ненавиджу вас обох! – Марі насуплено забилася в куток на сидінні батькової «волги». – Тільки й можете, що псувати мені життя!

– У свої ледве п'ятнадцять ти занадто розумна! – Батько говорив, не відриваючи погляду від дороги.

– Постригтися коротко – не можна, у джинсах до школи – не можна, на дискотеку – не можна! Я живу, як у тюрмі!

– А язик не всохне? – Тетяна повернулася з переднього сидіння і пильно дивилася на доньку. – Магнітофон тобі купили? Купили. Плеєр японський захотіла – маєш. Куртку джинсову, спідницю, блузку з Польщі дістали? І це тільки цього року! У санаторій їздила? Їздила. Добра тобі тюрма.

Марі притулилася до дверцят «волги» і здирала нігтем зображення якоїсь кінозірки, перебите на пластик.

– Бач, чого захотілося – день народження святкувати без батьків! Думаєш, я не знаю, що там буде? – Батько просто кипів від люті і щосили тиснув на газ. Дорога за містом була майже пустою. – Горілку дістанете! Понапиваєтеся, соромно буде глянути сусідам в очі.

– Бачиш, тобі не щастя дочки важливе, а те, що люди скажуть! Типовий раб! Гвинтик у системі! Ніякої індивідуальності! – Марі майже кричала. Стосунки з батьками останнім часом були жахливими. Дівчина навіть навмисне не готувалася до уроків, щоб учителі мали змогу викликати маму з татом у школу і полаяти за «непутьову» доньку. Хай знають.

Сім'я, як і кожної п'ятниці, їхала на дачу, що колись була бабусиною домівкою, але після її смерті два роки тому перетворилася на місце для вихідних на природі. А кілька хвилин тому Марі набралася сміливості попросити батьків дозволу організувати вдома вечірку на честь свого дня народження. Зрештою, їй буде п'ятнадцять – уже не дитина, щоб наминати торт з мамою-татом. Однак батьки на пропозицію не пристали.

- От виповниться вісімнадцять – робитимеш що захочеш! – Мама була невблаганною.
- Та з такими батьками я до вісімнадцяти не доживу!
- Ти замовкнеш чи ні?! – Батько розвернувся обличчям до Марі і, здавалося, хотів дати їй ляпаса.

Звук гальм, світло фар змішалось з Тетяниним криком: «Ма-ши-на!»

Наче у сповільненому кіно, Марі чітко бачила, як на їхню «волгу» летить вантажний «ЗІЛ». Мама схопилася за кермо, яке тато відчайдушно намагався вивернути. Автівку смикнуло вбік. Двотонна «волга» маневрувала погано. Марі відчула, що машина кудись падає. Сильний удар знизу примусив дівчину притиснути ноги до грудей і обхопити коліна руками – так, як учили на уроках ОБЖД. «Волгу» перевернуло на бік. Марі сильно вдарилася правим плечем та головою і, схоже, поранила руку об ручку, якою опускали віконне скло. Мама з татом мовчали.

Марі лежала нерухомо і бачила татове плече, що неприродно впиралось у пасажирське сидіння. В очах потемніло.

Розплющила очі, бо стало холодно. Вона лежала на вологій траві. Спробувала підвестися – сильно нудило, і боліла голова.

- Мала прийшла до тяти!

Марі перевела очі туди, звідки почула голос. Побачила понівечену «волгу», що стояла вже на чотирьох колесах, автомобіль «швидкої» і якихось людей.

- Лежи, не рухайся. – Жінка в білому халаті присіла поруч і шукала щось у величезній медичній валізі. – Я ще не встигла обробити твої рани.

Марі повільно лягла на траву. Сильно нудило. У голові паморочилося.

Удруге розплющила очі вже в лікарні. Палата із синіми стінами пахла медикаментами.

- Мала прокинулася. Побіжу по лікаря. – Жінка років п'ятдесяти встала з сусіднього ліжка і вийшла в коридор.

- А тій би лише бігати. Уже добігалася до травматології. – На ліжку біля вікна лежала хвора з ногою на витяжці.

- Я в лікарні? – Марі роздивлялася навколо.

- А де ж інакше, дитино. Дуже болить?

Дівчинка доторкнулася лівою рукою до забинтованої голови. Права була в гіпсі.

- Не дуже. А мама з татом теж тут?

- А мені звідки знати. Лікар прийде – усе розкаже. – Жінка повернула голову до вікна. – Як щось треба – ти кажи, ми допоможемо. Ну, не я, – хвора кивнула на свою ногу, – я неходяча, а от дівчата допоможуть. Не соромся.

У палату повернулася жіночка, що «добігалася» до травматології, а за нею зайшов лікар. Чоловік років сорока розгублено оглянув палату і знайшов очима Марі:

– Як почувашся? Не нудить?

– Та наче ні. Я ще не зрозуміла.

– Буде зле – клич санітарку. Це минеться за кілька днів.

– А мама з татом?

– У тебе ще родичі є? Ну, там бабусі-дідусі?

– Нема. Ми самі. Їм щось потрібно?

– Та вже нічого. – Чоловік над чимось напружено думав. – Значить, так. Встати ти зможеш днів за п'ять. На той час ми їх у морг відправимо. А з похороном щось придумаємо. Я начальству батьковому вже подзвонив – мають організувати.

Марі уривками вловлювала зміст почутого.

– То їх – немає?

– Загинули на місці.

Лікар вийшов з палати, щось шепнувши медсестрі, яка саме заглянула у двері.

Дівчинці стало страшно. Їй не хотілося плакати. Зовсім. Вона просто боялася. Боялася всього, що може трапитися завтра, післязавтра, у день похорону, потім... Досі все було так стабільно і прораховано: мама з татом, вихідні на дачі, день народження невдовзі... Вона навіть замовила у батьків подарунок – набір косметики... І що тепер? Страшно...

Дівчинка вкрилася з головою лікарняною ковдрою, одягнутою в сіру від часу підковдру. Страшно...

Сусідки по палаті в той день не говорили голосно, тільки перешіптувалися. Жаліли. Чи їй всі тепер жалітимуть?

Скільки разів потім Марі намагалася згадати день похорону своїх батьків – не могла. Пам'ятала, що тоді моросив дощ. Хтось раз у раз підтягував на її плечах велике чорне пальто, яке спадало, бо загіпсоване плече не дозволяло одягти його добре. Ось це і всі спогади...

Здатність сприймати світ навколо повернулася, коли всі розійшлися, а вона залишилася сама у квартирі. Посуд після поминок хтось помив, холодильник був завалений залишками їжі.

І що тепер робити? Ну ось, запрошуй друзів, скільки заманеться – ніхто не заборонить. А хіба це важливо?..

Марі з острахом прочинила двері у спальню батьків. Пусто. На спинці стільця – мамина нова блузка. Біла в чорний горох. Привезена на замовлення, здається,

з Туреччини. Тоді, у п'ятницю, мама вперше одягла її на роботу в інститут, щоб похвалитися колегам.

Дівчина взяла блузку в руки, сіла на край ліжка і притулила до обличчя. Блузка пахла мамою. Запахи – ось справжні кати, котрі ще довго ятримуть рану. Мамою і татом тут пахне все.

Марі заплющила очі, вдихнула аромат, і по її щоках потекли сльози. Плакала беззвучно, але сильно. Усе. У неї більше немає мами. Цей запах, який з дитинства відчувала в її обіймах, скоро назавжди вивітриться...

Відчинила комод, щоб заховати блузу подалі. У верхній шухляді – новенький чеський набір косметики. Подарунок їй на день народження. Можна тільки уявити, скількох знайомих татові довелося обдзвонити, щоб його дістати. Хотіли потішити доньку.

Дівчинка поспіхом зачинила комод і скрутилася калачиком на ліжку. Загіпсоване плече нагадувало про себе тупим болем. Сльози закінчилися і змінилися безсиллям. Марі заснула.

Одного ранку дівчинка прокинулася від звуку вхідних дверей, що зачинилися. Сонячне проміння лоскотало її обличчя крізь фіранку, і було так добре, що хотілося всміхатися. І куди це тато пішов так рано в суботу? Можна ж іще спати.

Раптом вона сіла на ліжку. Батьків уже немає. Сьогодні – сороковий день. Мабуть, то їхні душі назавжди вийшли з дому, щоб уже ніколи не повернутися.

Марі взулася в капці, накинула халат і підійшла до вхідних дверей. Замкнено. Відчула, що тепер вона остаточно сама.

У холодильнику було пусто. Запаси їжі за ці півтора місяця вичерпалися цілком і повністю. Сусідки й мамині подружки час від часу приносили їжу, але так не могло тривати довго.

У двері подзвонили. На порозі стояли дві жінки невизначеного віку – зачіски-«хвостики» і сірі мішкуваті пальта, певно, мали додавати їм солідності.

– Марійка?

Дівчинка мовчки кивнула.

– Збирайся, поїдеш з нами.

– Але куди?

– У дитячий будинок.

– Я вже доросла, цілком можу обходитися сама!

– Не можеш. За законом не можеш. Але ти не хвилюйся, це лише на рік. Після дев'ятого класу вступиш в училище – буде тобі самостійне життя.

– Але я хотіла в консерваторію...

– Може, і в консерваторію. – Жінки переглянулися. – Усяке буває. Збирайся. Ми зачекаємо.

Марі дістала з шафи велику валізу. З нею вони з батьками їздили відпочивати в санаторій. Поскладала одяг і ледве зачинила: чого-чого, а суконь і кофтинок мала вдосталь. В іншу валізу склала взуття і деякі дрібні речі – косметику, фотографії, плеєр з касетами й ноти. Обвела поглядом кімнату. Наче нічого не забула. Зрештою, квартира все одно належатиме їй – ще повернеться. Ключі віддала сусідці по сходовому майданчику. На зберігання.

Це ж лише на рік. Ненадовго.

– А куди ви її? – У дворі будинку до Марі та жінок із соцслужби невпевнено підійшла сусідка, мама колишньої подружки Каті, тієї самої, в якій дівчинка забрала перемогу в музичному конкурсі.

– Ясно куди – в дитячий будинок, – кинула недбало одна з жінок.

– Та вона ж там пропаде!

– Усі живуть – і вона житиме, ще одна цяця!

Жінки відчинили двері робочої «ниви» і вже хотіли сідати всередину, але мама Каті схопила одну з них за руку:

– Залиште Марійку зі мною. Хоча б на місяць. А я тим часом на неї опіку оформлю.

Жінки переглянулися:

– Ти що, дурна? На злочин нас штовхаєш? – але дверей не зачинили. Чогось чекали.

– Ось, то вам за клопоти. – Кілька купюр непомітно перейшли до кишені однієї з жінок.

– Добре, – сказала одна з них після кількaseкундної паузи з таким виразом обличчя, наче робила велику послугу. – Керівництву скажемо, що дівчинки вдома не застали. Але майте на увазі: наступного разу до вас прийдуть з міліцією.

Двері «ниви» гучно захряснулись, і автівка повільно виїхала з подвір'я будинку.

Марі так і залишилася стояти на тротуарі з великою валізою, ошелешена тим, що відбулося.

– Ходімо додому. А там щось придумаємо. – Катина мама, здається, теж здивувалася своїй сміливості.

– Ходімо. – Марі не мала ні сили, ні настрою протестувати.

* * *

П'ятнадцять. Сьогодні Регіні п'ятнадцять. День народження в дитячому будинку трохи не такий, ніж якби ти святкував його вдома.

Бухгалтерка закладу, яка часом на канікулах забирала Регіну до себе, точніше – допомагати глядіти трьох малих дітей, – принесла трохи різних цукерок. Ось і все свято.

Ще кілька років тому майже всі ці солодоші довелося б віддати «старшакам», а зараз вона сама вже в останньому класі. Проте молодших не «пресує». Нецікаво.

Цікаво читати. У бібліотеці дитячого будинку не залишилося жодної книги, яка б не ночувала під подушкою Регіни – ковтала їх спрагло й похапцем, наче боялася, що не встигне. А в дев'ятому класі їй дозволили записатися в міську бібліотеку й ходити туди без вихователів. Раз на тиждень, після уроків, дівчинка збирала прочитані книги в потертий заплічник і йшла пішки більше чотирьох кілометрів, щоб узяти нові. Кишенькових грошей дитбудинківцям не давали, тому громадським транспортом не користувалася. Ходила пішки навіть у дощ чи мороз.

Того дня в бібліотеці її чекали. Зрештою, це чи не єдине місце, де дівчинку справді раді були бачити. Для решти світу вона залишалася невидимою. Блідою тінню без імені й обличчя.

Дитбудинківців завжди трохи побоювалися й намагались обходити десятою дорогою. Не пристосовані до суспільства, вони росли й виживали ніби десь на узбіччі, чіплялися за будь-яку ілюзію кращого життя.

Бібліотекарка Тамара, повновида жінка років сорока, по-змовницьки поклікала Регіну в маленьку службову кімнатку, що прилягала до читацької зали. Там на столі стояв справжнісінький торт! І неабиякий, а цілий «Наполеон»!

– Це – мені? – Регіна не йняла віри.

– А що, то в мене сьогодні день народження? – Жінка голосно розсміялася, закидаючи голову назад. – Вибач, без свічок, зате домашній. Сама пекла. Зараз поставлю кип'ятильник і питимемо чай.

Поки Тамара поралася з окропом, Регіна роздивлялася свій торт. Ні, вона не з лісу вибігла й торти бачила не раз – і куштувала. Із солодощами до них приїздили представники владної верхівки, а часом – просто багаті люди, які хотіли потішити свою душу допомогою сиротам. Але щоб ось так – увесь торт був її. Цілий. Не поділений на шматки за кількістю учнів у класі – то справді вперше.

Тамара принесла дві великі чашки з чаєм.

– Ну що, імениннице, нумо різати? – Жінка простягнула Регіні ножа, і та несміливо доторкнулася ним до крихкого тіла «Наполеона». Спочатку – надвое, потім половинку – ще на дві, кожну четвертину – ще на дві. – Ти ріж, ріж, не бійся. Що не з'імо – забереш із собою.

Регіна злизувала з пальців крем і всміхалася. Просто тому, що їй було добре. Просто тому, що вперше за багато років мала справжнє свято.

Тамара витягнула з-під стола пляшку з чимось алкогольним і щедро налила собі в чай:

– За твое здоров'я! Тобі не пропоную – мала ще. А сама вип'ю.

У маленькій кімнатці пахло солодким. Справжнім днем народження. Повертатися в дитячий будинок не хотілося, але треба було. Тамара зібрала Регіні в коробку залишки торта й напакувала ранець новими книгами.

На вулиці вже встигло стемніти. Дівчинка йшла знайомими вулицями з коробкою в руках, наче зі скарбом. Думалося про майбутнє – от уже за рік дитячий будинок випустить її в доросле життя. І буде там стільки солодощів і тортів, скільки захочеться. І не треба повертатися «на територію» до восьмої і їсти за розпорядком. Почнеться справжнє життя.

Свій дитячий будинок Регіна побачила здалеку. Сіра «стандартна» будівля, облицьована плиткою. Бетонна огорожа навколо заввишки два з половиною метри. Щоб сховати той світ від очей перехожих.

– О, «дитдомівка»! А ти що так пізно в місті робиш? – Трое хлопців, мабуть, студентів, нудьгуючи, підпирали бетонні блоки спинами. Звісно, відрізнити сиріт від місцевих діло нехитре: по одягу не за розміром. Трохи більшому чи трохи меншому – то вже як пощастить.

Регіна втягнула голову в плечі й пішла далі.

– Ти не чуєш мене чи що? – Один з хлопців підійшов ближче і смикнув Регіну за лікоть.

Коробка з тортом випала з рук, і дівчина крикнула з розпачу:

– Придурок! Ти що наробив!

– Я придурок? Ти ж мала сучко! Вас що там, у дитбудинку, не вчать поважати старших? То ми зараз навчимо. Правда, хлопці? – Він підійшов настільки близько, що Регіна відчула запах міцного алкоголю. – Борза? Ще й не таких обламували.

Двое, що досі спостерігали за другом, з реготом підійшли ближче.

– То що, пацани, допоможете?

– Та запросто. Не вперше ж.

– Навчимо малу життя. Ще колись подякує.

Регіна кинулася тікати, але раптом хтось із хлопців боляче смикнув її за ранець і повалив на мокре листя біля огорожі.

– Пацани, я кричатиму! – Дівчина відбивалася щосили, хоча сама розуміла абсурдність цієї фрази: сторож дитбудинку, єдиний, хто може її тут почути, не вийде на захист, навіть якщо почує постріли.

– А кричи, так навіть прикольніше, – реготали хлопці, притискаючи її плечі до землі. – А ми тебе за це – ножичком. – Щось холодне торкнулося її шиї. Подих перехопило. Надії на порятунок нема. Регіна заплющила очі. Куртка задерлася високо, і вона лежала голим попереком на листі з болотом. Але холод від металу на шиї лякав більше. Двое хлопців нахилилися над нею й сильно натискали на плечі, не залишаючи можливості рухатися. Дівчина чула шурхіт їхніх «балонових» курток і відчувала огидну суміш запахів алкоголю, одеколону, поту й карієсних

зубів.

Коли натиск холодного металу на шию послаб, вона повернула голову й розплющила очі. Перед самісіньким обличчям лежала коробка з її першим власним тортом. Шматки «Наполеона» попритулялися спинами до болота. І їм теж було холодно, страшно й боляче...

– А тепер бігом звідси! Комуś ляпнеш – пошкодуєш, що не вбили!

Регіна повільно встала, сяк-так поправила одяг і, не оглядаючись, мовчки пішла до воріт. А вже в дівочій спальні швидко зняла все, що на ній було, переодяглася в чисте. Плакати немає сенсу. Жалітися вона не вміла, бо нікому. У міліцію заявляти не збиралася: дитбудинківським там не вірять.

«Вважай, стала дорослою», – сумно всміхнулася сама до себе дівчина, засинаючи.

Тієї ночі їй снилась улюблена лялька. Колись вона випросила її в котроїсь із дівчаток, яких на вихідні забирали до себе бабусі чи інші родичі. Такі часто поверталися з подарунками – іграшками та одягом. А в дитбудинку ділитися було правилом. Регіна не мала інших ляльок ніколи. Тому цю, з білим волоссям і блакитними очима, що заплющувалися, якщо її покласти на спину, любила особливо. Спати з іграшками в дитбудинку не дозволяли, і Регіна щовечора ховала свою пластмасову подружку під подушку, а вихователі вдавали, що цього не помічають. Вона, як дівчинка слухняна і здібна, мала перед іншими привілеї – їй дозволялося трохи більше, ніж урвитлям-двієчникам. У сні лялька була одягнута в красиву блакитну сукню. Дівчинка тримала її в руках перед вікном і милувалася, як виграє світло на крихтній парчевій спідничці. Раптом дівчинка відчула, як ляльку з її рук вихопили. Вона чітко чула хрускіт пластмасових ручок і ніжок, що ламалися. І чула, як лялька плакала. Перед Регіною лежала спотворена іграшка. Сльози потекли по щоках дівчинки, а десь біля серця стиснуло.

Регіна залишила слоїчок із фарбою біля порога, а розсаду квітів занесла в хату й поставила на стіл. Дістала із сусідньої кімнати пластикові відерця, які колись купувала, щоб квасити капусту, набрала в саду пухкої землі-кротовиння й обережно висадила паростки пеларгонії. Квіти на новому місці наче аж повеселіли. Може, і будуть жити.

Жінка помила руки й перенесла відерця на найсвітліше вікно – хай ростуть.

Дістала з комори пензлик, винесла відремонтований стілець посеред двору і взялася фарбувати – треба встигнути до дощу. Блакитна фарба лягала на дерево рівним шаром. А коли справу було завершено, Регіна, дивуючись сама собі, дістала з комори залишки білої й жовтої фарби, залила розчинником – і вже за кілька хвилин обережно вивела на спинці стільця, що вже підсохла, величезні ромашки. І чого б то?

Ворони над головою мовчали – значить, скоро буде дощ. Жінка обережно переклала стілець під шиферний дашок перед входом у хату, щоб не змок. Ото вже діти з її сну будуть раді!

Бровко заглядав в очі – просив їсти.

– От зовсім розуму катма – забула про тебе, – схопилася за голову жінка. –
Добре, що не маю господарки – усе б повиздихувало.

Регіна дістала з хлібниці пів буханки хліба, залила кислим молоком і винесла
Бровкові – мовляв, пригощайся. Пес приречено понюхав страву і сховався в будку.

– Не хочеш – не їж, теж мені пан, – говорила сама до себе жінка. – Можу віднести
тебе назад до лісу, де взяла.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию
(https://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=66288048&lfrom=362673004) на
ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со
счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной,
через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или
другим удобным Вам способом.